

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN RUHSAL ZEKÂ DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE MENTAL INTELLIGENCE LEVELS OF FACULTY OF SPORT SCIENCE STUDENTS ACCORDING TO SOME VARIABLES

Gönderilen Tarih: 09/01/2020
Kabul Edilen Tarih: 16/03/2020

Mehmet Behzat TURAN
Erciyes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kayseri, Türkiye
Orcid: 0000-0002-5332-803X

Kenan KOÇ
Erciyes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kayseri, Türkiye
Orcid: 0000-0002-1459-2655

Hakkı ULUCAN
Erciyes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kayseri, Türkiye
Orcid: 0000-0002-0059-1344

Mustafa Soner YÜCE
Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri, Türkiye
Orcid: 0000-0001-7896-6073

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Ruhsal Zekâ Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin ruhsal zekâ düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmaya 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Erciyes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 1478 öğrenciden tesadüfî yöntemle seçilmiş 340 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak; Ruhsal Zekâ Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programı ile istatistiksel analizleri yapılmıştır. Ölçeklerden elde edilen puanların arasındaki farklılığı ortaya koyabilmek için cinsiyet, yaşanan yer ve spor yapma durumlarına göre karşılaştırmalarda bağımsız T test istatistiği uygulanırken, yaş, bölüm, sınıf ve genel ağırlıklı not ortalamasında ise tek yönlü varyans analizi test istatistiği uygulanmıştır. Öğrencilerin yaş değişkeni incelendiğinde 18-21 yaşları ile 26-29 yaşları arasında anlamlı farklılık tespit edilirken, bölüm değişkeni incelendiğinde hayatın manevi boyutunu anlama alt boyutunda beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile spor yöneticiliği arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öte yandan genel ağırlıklı not ortalaması değişkeni incelendiğinde anlamlı farklılık hesaplanırken, spor yapılıp yapılmama arasında da anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca cinsiyet sınıf ve kaldıkları yer değişkenleri bakımından anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Sonuç olarak ruhsal zekânın öğrencilerin başarılarını ve hayat kalitelerini etkilediği ve bundan dolayı özellikle eğitim verilen kurumlarda; fiziki alt yapı ve ders materyallerinin çeşitli zekâ türlerini geliştirici olarak dizayn edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelime: Ruhsal Zekâ, Spor, Öğrenci

Investigation of The Mental Intelligence Levels of Faculty of Sport Science Students According to Some Variables

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the spiritual intelligence levels of students of the faculty of sports sciences in terms of various variables. Research in the 2019-2020 academic year studying at Erciyes University Faculty of Sport Sciences coincidence that 1478 students from 340 students participated voluntarily chosen method. As data collection tools in the research; Spiritual Intelligence Scale and personal information form prepared by the researcher were used. The data obtained were statistically analyzed with SPSS 20.0 package program. In order to reveal the difference between the scores obtained from the scales, independent T test statistics were applied in comparisons according to gender, place of residence and sports, while one-way variance analysis test statistics were applied in terms of age, department, class and general weighted grade point average. When the age variable of the students was examined, a significant difference was found between the ages of 18-21 and 26-29, and when the department variable was examined, a significant difference was found between physical education and sports teaching and sports management in the sub-dimension of understanding the spiritual dimension of life. On the other hand, when examining the general weighted grade point variable, a significant difference was found between whether or not to do sports. In addition, there was no significant difference in terms of gender class and residence variables. As a result, mental intelligence affects students' achievements and quality of life, and therefore, especially in institutions where education is given; It is thought that it would be beneficial to design physical infrastructure and course materials as developers of various intelligence types.

Keyword: Spiritual Intelligence, Sport, Student

GİRİŞ

Zekâ nedir sorusu, psikolojinin en tartışmalı, üzerinde en çok araştırma yapılan kavramlarından birisidir ve zekâ üzerinde her yıl binlerce araştırma makalesi yayımlanmaktadır. Zekâ eğitimciler göre öğrenme yeteneği, biyologlara göre çevreye uyma yeteneği, psikologlara göre de bilgiyi işleme yeteneği olarak tanımlanmıştır⁹.

Zekâ, bir sistemin iç ve dış çevresiyle enformasyon alışverişi kapasitesidir ve her sistem, bu enformasyonu içinde bulunduğu çevrede yaşamını sürdürmeyi, çevresine uyum sağlamayı, değişmeyi ve büyümeyi öğrenmek amacıyla kullanır¹².

Ruhsal zekâ ise insanların anlamlı kararlar verirken, var olan konular üzerinde düşünürken, günlük hayattaki problemleri çözerken ve aynı zamanda çalışma ve refah düzeyini artırma yolunda kullandıkları ruhsal kaynakları, değerleri ve nitelikleriyle somutlaştırdıkları yetenekler olarak tanımlanmaktadır¹⁰.

İnsana sunulan en kapsamlı zekâ ruhsal zekâdır (SQ). Sonra duygusal zekâ (EQ) ve zihinsel zekâ (IQ) gelir². Ruhsal zekâ, kişinin mana ve değerlerle ilgili sorunların çözümünde kullandığı zekâdır.

Ruhsal zekânın boyutları, kabullenme, öz-benlik, amaç ve değerlerden oluşmaktadır³.

a. Kabullenme diğerlerinin söylediklerine ve yaptıklarına rağmen onları sevebilmek, affedebilmek ve onlara saygı duyabilmek; noksanlıklarına ya da kusurlarına rağmen kişinin kendini sevebilmesi; farklılıklara ve çeşitliliklere değer verebilmesidir.

b. Öz-benlik kişinin kim olduğunu ve ne için yaşadığı bilmesi, güçlü ve zayıf yönleri konusunda kendini iyi tanıması ve kabullenmesi; kişinin kendisi olmaya izin vermesi ve kendisine güvenmesidir.

c. Amaçlar ve değerler ise kişinin amaçları, değerleri ve dünyaya katkıları hakkında bir görüşe sahip olması; hayatının anlamını görebilme yeteneğine sahip olması; sahip olduğu değerlerle gösterdiği davranışların birbirine uygun olması; korkularıyla yüzleşebilmesi ve cesur olmasıdır.

Ruhsal zekâ insanların yaratıcı olmalarını, kurallarını değiştirebilmelerini, kişiye ahlak duygusunu, katı kurallar anlayış ve merhamet ile yumuşatma yeteneğini ve merhamet ve anlayışın sınırının olduğu eşit derecede görme yeteneği verir. Aynı zamanda Ruhsal zekâ ne öğrendiğimiz veya nasıl davrandığımız ile değil, neyi neden yaptığımızla da ilgilidir^{1,4,7,10,16}.

Ruhsal zekâsı yüksek bir kişi, başkalarına yüksek vizyonları ve değerleri getirip, onlara bunları nasıl kullanacaklarını gösteren, diğer bir deyişle insanlara ilham verebilen ve onlara hizmet eden biri olarak ifade edilmektedir¹⁷.

Beden eğitimi ve spor fakültesi öğrencilerinden beklenen bazı durumlar ruhsal zekâ kavramıyla hemen hemen örtüşmektedir. Örneğin ilham verebilme özelliği bir beden eğitimi öğretmeni, antrenör veya spor yöneticisi için gerçekten çok önemli bir değerdir. Öğrenciler için rol model olma yaratıcı olabilme merhametli yaklaşma gibi

kavramlar çok önemlidir. Bu açıdan bu kavramları da içine alan ruhsal zekâsı yüksek bireyler, öğrenciler nezdinde çok daha fazla olumlu düşünceye sahiptirler.

Bu çalışmanın amacı Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin Ruhsal Zekâ düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesidir.

MATERYAL VE METOD

Bu araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model çok sayıda oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak örneklem üzerinde yapılacak taramadır⁸.

Gönüllü Gruplarının Oluşturulması

Araştırma çalışma grubu üzerinden yürütülecektir. Çalışma grubunu 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Erciyes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden eğitimi ve spor öğretmenliği, antrenörlük eğitimi, spor yöneticiliği ve rekreasyon programlarında 2. 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören 1478 öğrenciden basit tesadüfi örneklem seçimi⁵ yöntemiyle belirlenmiş 340 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada uygulanacak olan ölçek öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitede uygulanmıştır. Ölçeğin ve formun uygulanması esnasında araştırmacının yanı sıra üniversitede görev yapan öğretim elemanları tarafından adayların her birine geniş bir zaman dilimi içerisinde, acele edilmeden, gerekli açıklamalar yapılarak, adaylar için sağlıklı bir değerlendirme süreci yaratılmaya çalışılmıştır. Ayrıca adayların rahat bir ortamda formları doldurmaları amacı ile uygun materyal ve çevre koşulları sağlanmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; Kişisel Bilgi Formu ve Ruhsal Zekâ Ölçeği'dir.

Kişisel Bilgi Formu

Çalışmanın sosyo demografik bilgi formu oluşturulurken, literatürdeki ruhsal zekâ ve vicdani zekâ üzerine yapılmış çalışmaların sosyo demografik bilgi formları incelenmiş ve öğrencilerde incelenmek istenen özelliklerden oluşan bir havuz oluşturulmuştur. Daha sonra istatistik uzmanlarından yardım alınarak, sosyo demografik bilgi formu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu sosyo demografik bilgi formu, katılımcıların bölüm, cinsiyet, genel ağırlıklı not ortalaması, spor yapma durumu, sınıf, yaş ve yaşanan yer bilgilerini elde etmek amacıyla 7 soru içermektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo Demografik Özellikleri

	Değişken	N	%
Cinsiyet	Kadın	138	40,6
	Erkek	202	59,4
Yaş	18-21	108	31,8
	22-25	166	48,8
	26-29	66	19,4
Bölüm	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	85	25,0
	Antrenörlük	79	23,2
	Spor Yöneticiliği	91	26,8
	Rekreasyon Eğitimi	85	25,0
Sınıf	2	115	33,8
	3	106	31,2
	4	119	35,0
Genel Ağırlıklı Not Ortalaması	1.25-1.99	55	16,2
	2.00-2.99	180	52,9
	3.00-4.00	105	30,9
Yaşanılan Yer	Ev	279	82,1
	Yurt	61	17,9
Spor Yapma Durumu	Evet	210	61,8
	Hayır	130	38,2

Ruhsal Zekâ Ölçeği

Araştırmada Karadeniz ve Aydın (2016) tarafından geliştirilen Ruhsal Zekâ ölçeği kullanılmıştır. Ruhsal Zekâ Özellikleri Ölçeği", Likert tipi beşli derecelendirme ölçeğidir, 26 maddeden ve 5 faktörden oluşmaktadır. Ölçekteki maddelerin 23'ü olumlu, 3'ü olumsuzdur. Olumsuz maddeler tersine puanlanmaktadır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemede 243 öğrencinin katıldığı test-tekrar test yöntemi kullanılmış, iki uygulama arasındaki korelasyonun, 85 olduğu görülmüştür. Bunun yanında ölçeğin Cronbach Alpha değeri birinci faktör için, 834; ikinci faktör için, 807; üçüncü faktör için, 737; dördüncü faktör için, 728 ve beşinci faktör için, 779 olarak bulunmuştur. Ölçeğin genelini güvenilirliği için hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı, 910 olarak tespit etmişlerdir.

Verilerin Analizi

Kişisel Bilgi Formu ve Öğretmenlik Merkezi Sınavı Kaygı Ölçeği ölçeğinden elde edilen veriler kodlanarak SPSS 22,0 paket programına girilmiş ve analizler bu program aracılığı ile yapılmıştır. Adaylara ilişkin kişisel bilgiler ve envanter toplam puanları ve faktör puanları frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tespit edilerek verilmiştir. Ölçeklerden alınan puanların çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş olup, katsayıların +1/-1 aralığında olduğundan dolayı araştırmada parametrik analiz yöntemleri uygulanmıştır. Ölçeklerden alınan puanların ikili karşılaştırılmasında bağımsız t testi kullanılırken, üç veya daha fazla değişkenin karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Üç veya daha fazla değişken arasında çıkan anlamlı farklılığın kaynağını tespit edebilmek için levenne test istatistiği sonucunda verilerin homejen dağılımı tespit edildiğinden; varyans dağılımlarının normal aynı zamanda gruplardaki örneklem sayılarının farklı olmasından dolayı LSD analizi uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Katılımcıların Öğretmenlik Ruhsal Zekâ Ölçeğinden Aldıkları Puanların Betimsel İstatistiği

Ölçek Alt Boyutu	N	Minimum	Maksimum	$\bar{X} \pm SS$	Skewness	Kurtosis
Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama	340	8,00	40,00	25,58±6,34	-,261	,179
Hayatın Manevi Boyutunu Anlama	340	6,00	30,00	20,58±4,95	-,327	,105
Metafizik Farkındalık	340	7,00	25,00	16,57±4,00	-,200	-,510
Yüksek Bilinç	340	4,00	20,00	14,06±3,52	-,403	-,351
Farkındalık	340	3,00	15,00	9,17±2,79	-,203	-,425
Ruhsal Zekâ	340	34,00	125,00	85,96±16,87	-,311	,063

Tablo 2 incelendiğinde, Öğrencilerin Ruhsal Zekâ alt başlıklarından Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama Boyutunun 25,58±6,34, Hayatın Manevi Boyutunu Anlama Boyutunun 20,58±4,95, Metafizik Farkındalık Boyutunun 16,57±4,00, Yüksek Bilinç Boyutunun 14,06±3,52, Farkındalık Boyutunun 9,17±2,79, Ruhsal Zekâ Boyutunun 85,96±16,87 olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Ruhsal Zekâ Ölçek Puanının Karşılaştırılması

Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{X} \pm SS$	t	p
Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama	Kadın	138	25,49±6,35	-,225	,822
	Erkek	202	25,64±6,35		
Hayatın Manevi Boyutunu Anlama	Kadın	138	20,69±4,97	,335	,738
	Erkek	202	20,51±4,95		
Metafizik Farkındalık	Kadın	138	16,52±3,88	-,186	,853
	Erkek	202	16,60±4,09		
Yüksek Bilinç	Kadın	138	13,96±3,44	-,442	,659
	Erkek	202	14,13±3,58		
Farkındalık	Kadın	138	9,00±2,97	-,933	,351
	Erkek	202	9,29±2,65		
Ruhsal Zekâ	Kadın	138	85,65±16,85	-,277	,782
	Erkek	202	86,17±16,93		

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların cinsiyetlerine göre Ruhsal Zekâsında; Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama, Hayatın Manevi Boyutunu Anlama, Metafizik Farkındalık, Yüksek Bilinç, Farkındalık ve Ruhsal Zekâ alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. ($p>0.05$)

Tablo 4. Katılımcıların Yaşlarına Göre Ruhsal Zekâ Ölçek Puanının Karşılaştırılması

Ölçek	Yaş	N	$\bar{X} \pm SS$	f	p	fark
Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama	18-21 ^a	108	24,84±6,06	1,763	,173	-
	22-25 ^b	166	25,61±6,17			
	26-29 ^c	66	26,70±7,13			
	Toplam	340	25,58±6,34			
Hayatın Manevi Boyutunu Anlama	18-21 ^a	108	20,31±4,50	,779	,459	-
	22-25 ^b	166	20,49±5,30			
	26-29 ^c	66	21,24±4,78			
	Toplam	340	20,58±4,95			
Metafizik Farkındalık	18-21 ^a	108	15,97±3,85	1,823	,163	-
	22-25 ^b	166	16,80±4,01			
	26-29 ^c	66	16,97±4,16			
	Toplam	340	16,57±4,00			
Yüksek Bilinç	18-21 ^a	108	13,60±3,64	2,530	,018*	a<c
	22-25 ^b	166	14,05±3,61			
	26-29 ^c	66	14,83±2,97			
	Toplam	340	14,06±3,52			
Farkındalık	18-21 ^a	108	9,03±2,72	1,106	,332	-
	22-25 ^b	166	9,39±2,83			
	26-29 ^c	66	8,85±2,76			
	Toplam	340	9,17±2,79			
Ruhsal Zekâ	18-21 ^a	108	83,75±15,76	1,782	,170	-
	22-25 ^b	166	86,35±17,31			
	26-29 ^c	66	88,59±17,30			
	Toplam	340	85,96±16,87			

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların yaşlarına göre Ruhsal Zekâsında; Yüksek Bilinç alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilirken ($p < 0.05$) ; Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama, Hayatın Manevi Boyutunu Anlama, Metafizik Farkındalık, Farkındalık ve Ruhsal Zekâ alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. ($p > 0.05$).

Tablo 5. Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Ruhsal Zekâ Ölçek Puanının Karşılaştırılması

Ölçek	Bölüm	N	$\bar{X} \pm SS$	f	p	fark
Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ^a	85	25,68±5,66	,779	,506	-
	Antrenörlük ^b	79	24,91±6,85			
	Spor Yöneticiliği ^c	91	25,33±6,12			
	Rekreasyon Eğitimi ^d	85	26,36±6,75			
	Toplam	340	25,58±6,34			
Hayatın Manevi Boyutunu Anlama	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ^a	85	19,81±4,25	2,522	,048*	a<c
	Antrenörlük ^b	79	19,91±5,50			
	Spor Yöneticiliği ^c	91	20,93±4,86			
	Rekreasyon Eğitimi ^d	85	21,59±5,05			
	Toplam	340	20,58±4,95			
Metafizik Farkındalık	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ^a	85	15,86±4,06	1,768	,153	-
	Antrenörlük ^b	79	16,35±3,73			
	Spor Yöneticiliği ^c	91	17,14±3,80			
	Rekreasyon Eğitimi ^d	85	16,87±4,32			
	Toplam	340	16,57±4,00			
Yüksek Bilinç	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ^a	85	13,31±3,57	1,806	,146	-
	Antrenörlük ^b	79	14,16±3,50			
	Spor Yöneticiliği ^c	91	14,36±3,60			
	Rekreasyon Eğitimi ^d	85	14,39±3,36			
	Toplam	340	14,06±3,52			
Farkındalık	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ^a	85	9,19±2,65	,194	,900	-
	Antrenörlük ^b	79	9,08±2,83			
	Spor Yöneticiliği ^c	91	9,07±2,89			
	Rekreasyon Eğitimi ^d	85	9,35±2,81			
	Toplam	340	9,17±2,79			
Ruhsal Zekâ	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ^a	85	83,85±15,63	1,427	,235	-
	Antrenörlük ^b	79	84,42±17,50			
	Spor Yöneticiliği ^c	91	86,84±16,34			
	Rekreasyon Eğitimi ^d	85	88,56±17,87			
	Toplam	340	85,96±16,87			

Tablo 5 İncelendiğinde katılımcıların bölümlerine göre Ruhsal Zekâsında; Hayatın Manevi Boyutunu Anlama alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilirken ($p < 0.05$); Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama, Metafizik Farkındalık, Yüksek Bilinç, Farkındalık ve Ruhsal Zekâ alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. ($p > 0.05$).

Tablo 6. Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Ruhsal Zekâ Ölçek Puanının Karşılaştırılması

Ölçek	Sınıf	N	$\bar{X} \pm SS$	f	p	fark
Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama	2 ^a	115	25,97±6,22	,547	,579	-
	3 ^b	106	25,67±6,38			
	4 ^c	119	25,12±6,45			
	Toplam	340	25,58±6,34			
Hayatın Manevi Boyutunu Anlama	2 ^a	115	20,53±5,06	,089	,915	-
	3 ^b	106	20,75±5,04			
	4 ^c	119	20,48±4,82			
	Toplam	340	20,58±4,95			
Metafizik Farkındalık	2 ^a	115	16,64±3,95	,652	,521	-
	3 ^b	106	16,85±3,66			
	4 ^c	119	16,25±4,33			
	Toplam	340	16,57±4,00			
Yüksek Bilinç	2 ^a	115	14,02±3,42	1,507	,223	-
	3 ^b	106	14,51±3,39			
	4 ^c	119	13,70±3,71			
	Toplam	340	14,06±3,52			
Farkındalık	2 ^a	115	9,30±2,90	,174	,840	-
	3 ^b	106	9,10±2,67			
	4 ^c	119	9,11±2,80			
	Toplam	340	9,17±2,79			
Ruhsal Zekâ	2 ^a	115	86,46±16,45	,562	,571	-
	3 ^b	106	86,88±16,44			
	4 ^c	119	84,66±17,69			
	Toplam	340	85,96±16,87			

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların sınıflarına göre Ruhsal Zekâsında; Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama, Hayatın Manevi Boyutunu Anlama, Metafizik Farkındalık, Yüksek Bilinç, Farkındalık ve Ruhsal Zekâ alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. ($p>0.05$).

Tablo 7. Katılımcıların Genel Ağırlıklı Not Ortalamalarına Göre Ruhsal Zekâ Ölçek Puanının Karşılaştırılması

Ölçek	GANÖ	N	$\bar{X} \pm SS$	f	p	fark
Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama	1.25-1.99 ^a	55	26,87±5,27	1,519	,220	-
	2.00-2.99 ^b	180	25,17±6,58			
	3.00-4.00 ^c	105	25,60±6,41			
	Toplam	340	25,58±6,34			
Hayatın Manevi Boyutunu Anlama	1.25-1.99 ^a	55	20,98±5,01	,216	,806	-
	2.00-2.99 ^b	180	20,51±4,75			
	3.00-4.00 ^c	105	20,50±5,29			
	Toplam	340	20,58±4,95			
Metafizik Farkındalık	1.25-1.99 ^a	55	17,04±3,89	1,656	,193	-
	2.00-2.99 ^b	180	16,20±4,15			
	3.00-4.00 ^c	105	16,96±3,76			
	Toplam	340	16,57±4,00			
Yüksek Bilinç	1.25-1.99 ^a	55	14,07±3,78	,414	,662	-
	2.00-2.99 ^b	180	13,91±3,43			
	3.00-4.00 ^c	105	14,30±3,55			
	Toplam	340	14,06±3,52			
Farkındalık	1.25-1.99 ^a	55	10,24±2,48	6,227	,002*	b<a c<a
	2.00-2.99 ^b	180	8,77±2,78			
	3.00-4.00 ^c	105	9,30±2,80			
	Toplam	340	9,17±2,79			
Ruhsal Zekâ	1.25-1.99 ^a	55	89,20±16,59	1,738	,177	-
	2.00-2.99 ^b	180	84,56±16,78			
	3.00-4.00 ^c	105	86,67±17,05			
	Toplam	340	85,96±16,87			

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların Genel Ağırlıklı Not Ortalamalarına göre Ruhsal Zekâsında Farkındalık alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilirken ($p<0.05$) ; Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama Hayatın Manevi Boyutunu Anlama, Metafizik Farkındalık, Yüksek Bilinç ve Ruhsal Zekâ alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. ($p>0.05$).

Tablo 8. Katılımcıların Yaşanılan Yerlerine Göre Ruhsal Zekâ Ölçek Puanının Karşılaştırılması

Ölçek	Yaşanılan Yer	N	$\bar{X} \pm SS$	t	p
Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama	Ev	279	25,54±6,38	-,215	,830
	Yurt	61	25,74±6,25		
Hayatın Manevi Boyutunu Anlama	Ev	279	20,49±4,76	-,674	,501
	Yurt	61	20,97±5,81		
Metafizik Farkındalık	Ev	279	16,57±4,04	,028	,977
	Yurt	61	16,56±3,81		
Yüksek Bilinç	Ev	279	14,07±3,50	,144	,886
	Yurt	61	14,00±3,66		
Farkındalık	Ev	279	9,24±2,80	,934	,351
	Yurt	61	8,87±2,71		
Ruhsal Zekâ	Ev	279	85,92±16,74	-,088	,930
	Yurt	61	86,13±17,58		

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların yaşadıkları yere göre Ruhsal Zekâsında; Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama, Hayatın Manevi Boyutunu Anlama, Metafizik Farkındalık, Yüksek Bilinç, Farkındalık ve Ruhsal Zekâ alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. ($p>0.05$).

Tablo 9. Katılımcıların Spor Yapma Durumuna Göre Ruhsal Zekâ Ölçek Puanının Karşılaştırılması

Ölçek	Spor Yapma	N	$\bar{X} \pm SS$	t	p
Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama	Evet	210	26,45±6,59	3,271	,001*
	Hayır	130	24,17±5,67		
Hayatın Manevi Boyutunu Anlama	Evet	210	21,10±5,14	2,504	,013*
	Hayır	130	19,73±4,54		
Metafizik Farkındalık	Evet	210	17,22±4,01	3,909	,000*
	Hayır	130	15,52±3,75		
Yüksek Bilinç	Evet	210	14,61±3,37	3,735	,000*
	Hayır	130	13,17±3,59		
Farkındalık	Evet	210	9,25±2,73	,648	,518
	Hayır	130	9,05±2,87		
Ruhsal Zekâ	Evet	210	88,64±17,39	3,795	,000*
	Hayır	130	81,63±15,09		

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların spor yapma durumlarına göre Ruhsal Zekâsında; Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama, Hayatın Manevi Boyutunu Anlama, Metafizik Farkındalık, Yüksek Bilinç ve Ruhsal Zekâ alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilirken ($p<0.05$), Farkındalık alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sunulan bu çalışmada katılımcıların cinsiyetlerine göre Ruhsal Zekâ seviyesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Literatür incelendiğinde Ruhsal Zekâ ile ilgili çok fazla araştırma bulunmamaktadır. Bunlardan birini gerçekleştiren Yurttaş (2018) yaptığı çalışmada cinsiyet değişkeninin ruhsal zekâ üzerinde anlamlı bir farklılığa sebep olmadığını ortaya koymuştur¹⁵. Bu bulgular elde ettiğimiz veriler ile paralellik göstermektedir. Ancak yapılan bir diğer çalışmada ise araştırmaya katılan öğrencilerin ruhsal zekâ beceri seviyesi bakımından kadınların erkeklere göre daha ileri düzeyde oldukları tespit edilmiş ve cinsiyet kavramının ruhsal zekâ seviyesi üzerinde anlamlı farklılığa neden olduğunu tespit edilmiştir¹³. Yaptığımız çalışmada kadın ve erkek öğrenciler arasında ruhsal zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir farkın saptanmamış olması eğitim seviyelerinin aynı düzeyde olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Yapılan çalışmada öğrencilerin yaşlarına göre ruhsal zekâ seviyeleri arasında Yüksek Bilinç alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmesine ($p<0.05$) rağmen Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama, Hayatın Manevi Boyutunu Anlama, Metafizik Farkındalık, Farkındalık ve Ruhsal Zekâ alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$). Veriler incelendiğinde 26-29 yaş aralığındaki öğrencilerin daha genç bireylere göre daha fazla yüksek bilinç seviyesine sahip oldukları saptanmıştır. Daha önce yapılan araştırmalar incelendiğinde ruhsal zekâ ile yaş

arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptamamışlardır^{14,6,11}. Yine Yurttaş (2018) elde ettiği verilerde yaş ile ruhsal zekâ seviyesi arasında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir¹⁵. Yapılan bu araştırma elde ettiğimiz araştırma verileri ile örtüşmektedir. Elde ettiğimiz sonuç verileri ışığında yaş ve tecrübe ilerledikçe, ruhsal zekâ seviyesinin ve yüksek bilinç değerinin arttığı sonucuna varılmıştır.

Katılımcıların bölümlerine göre ruhsal zekâsında Hayatın Manevi Boyutunu Anlama alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmesine ($p<0.05$) rağmen Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama, Metafizik Farkındalık, Yüksek Bilinç, Farkındalık ve Ruhsal Zekâ alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. ($p>0.05$).Elde edilen verilerde antrenörlük bölümü öğrencilerinin Hayatın Manevi Boyutunu anlama alt başlığında diğer bölümlere göre yüksek puan alarak ruhsal zekâ değerlerinde anlamlı bir farklılık oluşturmuştur.

Gerçekleştirilen bu çalışmada öğrencilerin sınıflarına göre Ruhsal Zekâ seviyesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Elde edilen sonuçlardan hareketle öğrencilerin okudukları sınıf seviyesi ne olursa olsun hemen hemen aynı ruhsal zekâ düzeylerine sahip oldukları savunulabilir.

Genel Ağırlıklı Not Ortalaması değişkenine göre ruhsal zekâ alt boyutlarından Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama, Hayatın Manevi Boyutunu Anlama, Metafizik Farkındalık, Yüksek Bilinç ve Ruhsal Zekâ skorlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmesine ($p>0.05$) rağmen Farkındalık alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Araştırma sonuçlarına göre 1.25-1.99 GANO yani düşük akademik başarıya sahip bireylerin Farkındalık seviyeleri kendilerinden daha yüksek başarıya sahip olan bireylere göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermiştir. Bunun sebebi elde edilen bu başarısızlık durumunun ileriki süreçlerde çok daha fazla sorun haline geleceğini düşünmeleri ve bunun neticesinde gelecek için kaygılanıyor olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Aynı şekilde Söylemez (2016)'in gerçekleştirdiği çalışmada akademik başarı ile ruhsal zeka arasında anlamlı bir farkın olduğu saptanmıştır¹¹. Yapılan bu çalışma elde ettiğimiz verilerle paralellik göstermektedir.

Katılımcıların yaşadıkları yere göre Ruhsal Zekâsında; Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama, Hayatın Manevi Boyutunu Anlama, Metafizik Farkındalık, Yüksek Bilinç, Farkındalık ve Ruhsal Zekâ alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. ($p>0.05$). Elde edilen sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin yurttan veya evde kalıyor olmalarının ruhsal zekâ düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılığa sebep olmadığı sonucuna varılmıştır.

Sunulan bu çalışmada katılımcıların spor yapma durumlarına göre Ruhsal Zekâsında; Hayatın Ruhsal Boyutunu Anlama, Hayatın Manevi Boyutunu Anlama, Metafizik Farkındalık, Yüksek Bilinç ve Ruhsal Zekâ alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilirken ($p<0.05$), Farkındalık alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$). Yapılan araştırma incelendiğinde elde edilen verilerde göstermektedir ki spor yapan öğrenciler yapmayanlara göre daha yüksek bir ruhsal zekâ seviyesine sahiptirler.

Sonuç olarak alt boyutların tamamına yakınında spor yapanların anlamlı farklılıklar oluşturduğu saptanmıştır. Sporun hayatımızda ne kadar önemli bir yere sahip

olduğunu yapılan çoğu çalışma göstermektedir. Spor kendine bu kez de ruhsal zekâ kavramı içerisinde yer vermiştir ve her yerde olduğu gibi ruhsal zekâ seviyesinde de önemli bir paydaya sahip olduğu yapılan araştırma sonuçlarında ortaya konmuştur.

KAYNAKLAR

1. Akgemci T., Bekiş T. (2013). Liderlikte ruhsal zeka üzerine bir alan araştırması. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 13(26), 283- 300.
2. Bozdağ M. (2006). Ruhsal zekâ. İstanbul: Nesil Yayınları.
3. Cook S., Steve M. ve Hilary C. (2004). Change management excellence: Using the four intelligences for successful organizational change. Kogan Page Limited.
4. Çat S. (2014). Acil yardım, kurtarma ve müdahale çalışanlarının ruhsal zekâ ve tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir çalışma: Gümüşhane ili örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Gümüşhane.
5. Çıngı H. (1994). Örneklem kuramı. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
6. Heydari A., Meshkinyazd A., Soudmand P. (2017). The effect of spiritual intelligence training on job satisfaction of psychiatric nurses. *Iranian Journal of Psychiatry*. 12(2), 128.
7. Karadeniz A., Aydın D.(2016). Ruhsal zekâ özellikleri ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*. 7(23), 69-93.
8. Karasar N. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları.
9. Özgüven İE. (1994). Psikolojik Testler. Ankara: Yeni Doğu Matbaası.
10. Seyfi ÜY., Köse S. (2016). Ruhsal zekâ ve çalışma algısı üzerine bir analiz. *Yönetim ve Ekonomi*. 23(3), 767.,
11. Söylemez A. (2016). Manevi zekânın yaşamın anlamı ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sakarya.
12. Stalinski S. (2004). Organizational intelligence: A system perspective, *Organization Development Journal*. Summer. 22,2, s.55-67.
13. Uslu ÜA. (2008). Kuantum biliminin getirdiği yenilikler ışığında ruhsal zekânın edebiyat eğitiminde kullanılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
14. Yang KP., Mao, XY. (2007). A study of nurses' spiritual intelligence: A cross-sectional questionnaire survey. *International journal of nursing studies*. 44(6), 999-1010.
15. Yurttaş E. (2018). Ruhsal zekâ ile karar ver stilleri ilişkisi; yöneticiler üzerinde bir uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.
16. Zohar D., Marshall I., Marshall I. (2000). SQ: Connecting with our spiritual intelligence. USA. Bloomsbury Publishing.
17. Zohar D., Marshall IN. (2004). Spiritual capital: Wealth we can live by. San Francisco. Berret-Koehler Publishers.